

Тітенко З.М., к. е. н.,
асистент кафедри глобальної економіки
Національний університет біоресурсів і природокористування України

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

Тітенко З.М. Система електронного адміністрування податку на додану вартість для сільськогосподарських товаровиробників. У статті виявлено особливості державного регулювання підприємств аграрного сектору через механізми оподаткування. Здійснено аналіз застосування спеціальних режимів оподаткування сільськогосподарських підприємств податком на додану вартість. Визначено проблеми в оподаткуванні виробників аграрної сфери і нові підходи до їх вирішення. Обґрунтовано недоліки податкових новацій у сільському господарстві.

Ключові слова: податок на додану вартість, електронне адміністрування, спеціальні рахунки, Податковий кодекс.

Титенко З.Н. Система электронного администрирования налога на добавленную стоимость для сельскохозяйственных товаропроизводителей. В статье выявлены особенности государственного регулирования предприятий аграрного сектора через механизмы налогообложения. Проведен анализ применения специальных режимов налогообложения сельскохозяйственных предприятий налогом на добавленную стоимость. Определены проблемы в налогообложении производителей аграрной сферы и новые подходы к их решению. Обоснованы недостатки налоговых новаций в сельском хозяйстве.

Ключевые слова: налог на добавленную стоимость, электронное администрирование, специальные счета, Налоговый кодекс.

Titenko Z.M. Electronic administration of VAT for agricultural producers. In the article peculiarities of state regulation of agrarian sector enterprises through the mechanisms of taxation. The analysis of the use of special tax regimes agricultural enterprises, value added tax. The problems in taxation of the agricultural sector and manufacturers new approaches to their solution. Grounded shortcomings tax innovations in agriculture.

Keywords: value added tax, e-administration, special accounts, the Tax Code.

Постановка проблеми. Створення сприятливих умов адміністрування процесів оподаткування є одним із найважливіших складників досягнення ефективного зростання підприємницької активності в усіх сферах економіки. Усвідомлення платниками податків необхідності своєчасної та повної сплати податків є однією з умов зміцнення економіки держави і добробуту кожної людини.

Створення сприятливого податкового клімату, для платників податків, формування сприятливих умов для добровільної сплати податків, виведення «з тіні» капіталу, набутого незаконним шляхом, та забезпечення прозорості відносин між фіскальними органами та платниками податків є пріоритетними напрямками діяльності фіскальних органів країни.

Система електронного адміністрування ПДВ сприяє вдосконаленню механізму взаємовідносин платників податків із фіскальними органами в частині надходження до державного бюджету податку на додану вартість, що є вагомим передовим кроком в оподаткуванні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним і практичним питанням становлення податкової системи і податкового регулювання при-

ділено достатньо уваги відомими вітчизняними економістами, серед яких: В. Андрущенко, О. Василик, Т. Єфименко, Ю. Іванов, А. Крисоватий, І. Луніна, В. Мельник, П. Мельник, А. Соколовська, Л. Тарангул, В. Федосов, Л. Шабліста, С. Юрій.

Вагомий внесок у вирішення питання оподаткування підприємств аграрного сектору зробили такі дослідники, як П. Гайдучський, О. Гудзь, Д. Дема, П. Лайко, П. Саблук, В. Синчак, Л. Худолій та ін. У статті розглянуто питання пошуку резервів регуляторів підприємств аграрного сектору країни за допомогою податкового механізму.

Постановка завдання. Метою статті є розкриття сутності системи електронного адміністрування податку на додану вартість, вивчення її основних принципів та функцій, виявлення проблем та шляхів їх подолання у сучасних умовах розвитку держави.

Виклад основних результатів. Передумовою для запровадження системи електронного адміністрування податку на додану вартість були недоліки попередньої системи адміністрування ПДВ, які полягали в такому.

По-перше, попередня система надавала право платнику зменшувати податкові зобов'язання не за

фактом сплати ПДВ до бюджету, а за фактом сплати ПДВ постачальнику, який також має можливість не сплатити ПДВ до бюджету. Таким чином, формується фіктивний кредит із ПДВ через фірми – «податкові ями». Це призводить до недоплати ПДВ до бюджету та розкрадання ПДВ із бюджету. Такі шахрайські схеми будують та підтримують значну частину тіньової економіки.

По-друге, недосконалість податкового та кримінального законодавства поряд із непрозорою судовою системою створюють передумови для корупції, шахрайства та існування інститутів податкових оптимізаторів, боротьба з якими потребує значних ресурсів держави та є недостатньо ефективною. Судові спори тривають роками. За цей час фіктивні підприємства позбуваються усього майна, і в бюджет вже немає чого стягувати.

По-третє, тіньова економіка, «риннок» податкових оптимізаторів створюють умови, за яких податкове навантаження та контроль найбільше перекладаються саме на законслухняних платників, що стримує їх економічне зростання та викликає недовіру до влади.

Для ліквідації «податкових ям» та вирішення зазначених проблем запроваджено системне рішення – систему електронного адміністрування ПДВ, яка об'єднує в собі три електронних складника: Єдиний електронний реєстр податкових накладних, орган, який здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів та в якому автоматично відкривають рахунки всім платникам ПДВ, а також базу даних митниці в частині інформації про імпорт та експорт товарів.

Запровадження такої системи дало змогу:

- унеможливити формування фіктивного кредиту та отримання неправомірного відшкодування ПДВ з бюджету, що слугуватиме підвищенню рівня надходжень ПДВ до бюджету;
- скоротити обсяг тіньової економіки в країні;
- скоротити витрати держави на адміністрування ПДВ;
- підвищити прогнозованість процесу мобілізації податку на додану вартість до державного бюджету;
- знизити адміністративний тиск на бізнес, вплив людського фактору та корупційні прояви,
- зменшити кількість звірок та перевірок та не перевіряти бізнес «по всьому ланцюгу постачань до виробника або імпортера»;
- скоротити критерії для автоматичного бюджетного відшкодування;
- здійснювати бюджетне відшкодування ПДВ експортерам та інвесторам в автоматичному режимі на місяць раніше, ніж зараз, перевіряти право на відшкодування також автоматично;
- скоротити та спростити звітність із ПДВ.

Система електронного адміністрування ПДВ не вносить кардинальних змін до загальних принципів справляння ПДВ, затверджених Кодексом. Норми

Кодексу, які визначають коло платників ПДВ, об'єкт оподаткування, принципи формування податкових зобов'язань та податкового кредиту, залишаються незмінними.

Таким чином, основні правила оподаткування ПДВ (об'єкт, база, платники податку, ставки податку, дата виникнення податкових зобов'язань та податкового кредиту, пільги тощо), до яких привикли платники, було збережено.

Система електронного адміністрування податку на додану вартість передбачає такий механізм дії [2]:

- 1) автоматичний облік сум сплачених ПДВ у розрізі платників;
- 2) автоматичне безкоштовне відкриття рахунків платникам;
- 3) складання усіх податкових накладних в електронному вигляді та їх реєстрація в Єдиному реєстрі податкових накладних;
- 3) для реєстрації накладних в ЄРПН необхідна наявність у платника сум ПДВ по отриманих ним податкових накладних від контрагентів-постачальників та сум сплачених ним під час імпорту товарів, за їх недостатності – поповнення рахунку коштами у системі електронного адміністрування податку на додану вартість (із власного поточного рахунку);
- 4) зареєстровані накладні дають право на податковий кредит покупцям;
- 5) на підставі податкової декларації суми ПДВ:
 - або з рахунку у системі електронного адміністрування ПДВ перераховуються до бюджету (або на спецрахунок сільськогосподарського підприємства, що використовує спецрежим ПДВ);
 - або відшкодовуються з бюджету на поточний рахунок.

Сільськогосподарські підприємства до 01.01.2017 використовували у системі електронного адміністрування чотири електронних рахунки: основний та додаткові.

Основний електронний рахунок призначається для проведення розрахунків із бюджетом. На основний електронний рахунок сільськогосподарські підприємства перераховують зі свого поточного рахунку кошти в сумах, необхідних для реєстрації податкових накладних по діяльності іншій, ніж сільськогосподарська.

З основного електронного рахунку кошти перераховуються до бюджету у порядку, передбаченому пунктом 200.2 статтею 200 розділу V Кодексу.

Окрім того, з основного електронного рахунку за заявою платника перераховуються:

- до бюджету – суми податкового боргу за несільськогосподарською діяльністю;
- на поточний рахунок платника – кошти, що перевищують суму, яка підлягає перерахуванню до бюджету.

Додаткові електронні рахунки призначені для перерахування коштів на спеціальні рахунки сільськогосподарських підприємств, відкриті в устано-

вах банків і/або органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, за такими балансовими рахунками [3]:

3753 – рахунок з електронного адміністрування податку на додану вартість сільськогосподарських підприємств, що здійснюють операції з постачання сільськогосподарських товарів/послуг (окрім зернових і технічних культур та продукції тваринництва), які обрали спеціальний режим оподаткування;

3754 – рахунок з електронного адміністрування податку на додану вартість сільськогосподарських підприємств, що здійснюють операції з постачання зернових і технічних культур, які обрали спеціальний режим оподаткування;

3755 – рахунок з електронного адміністрування податку на додану вартість сільськогосподарських підприємств, що здійснюють операції з постачання продукції тваринництва, які обрали спеціальний режим оподаткування.

На ці рахунки сільськогосподарським підприємством зараховуються кошти з поточного рахунку в сумі, необхідній для реєстрації податкових накладних, які складаються сільськогосподарським підприємством під час здійснення операцій із постачання сільськогосподарських товарів/послуг у межах спеціального режиму оподаткування.

Кошти, зараховані на додаткові електронні рахунки автоматично протягом операційного дня, що настає за днем, в якому кошти надійшли на такі рахунки, перераховуються Казначейством:

з рахунку 3753:

- 50% – на електронні рахунки платників;
- 50% – на спеціальні рахунки;

з рахунку 3754:

- 85% – на електронні рахунки платників;
- 15% – на спеціальні рахунки;

з рахунку 3755:

- 20% – на електронні рахунки платників;
- 80% – на спеціальні рахунки [1].

Реквізити спеціального рахунку суб'єкт спеціального режиму оподаткування зобов'язаний зазначати в податковій звітності з податку на додану вартість. Перерахування коштів із додаткових електронних рахунків на спеціальний рахунок здійснюється у разі надання достовірної інформації про реквізити такого спеціального рахунка.

У разі анулювання реєстрації платника податку – суб'єкта спеціального режиму оподаткування або виключення платника податку з реєстру суб'єктів спеціального режиму оподаткування сума коштів, перерахована таким платником податку на додаткові електронні рахунки, є недостатньою для перерахування коштів до державного бюджету та на спеціальний рахунок на підставі поданих контролюючому органу податкових декларацій, в яких відображаються результати діяльності в межах спеціального режиму оподаткування, остаточний перерахунок коштів здійснюється таким платником:

до державного бюджету – із власного поточного рахунку на електронний рахунок;

на спеціальний рахунок – із власного поточного рахунку на спеціальний рахунок.

Висновки. Сільськогосподарські підприємства ПДВ до бюджету не сплачують, а використовують його для власних потреб. Такі підприємства в системі електронного адміністрування ПДВ мають додаткові рахунки.

На додаткові рахунки зараховується податок на додану вартість, який повертається сільськогосподарським підприємствам у той же день. Але на суму такого податку підприємства можуть реєструвати податкові накладні.

Завдяки системі електронного адміністрування діяльність суб'єктів господарювання та органів державної фіскальної служби органів стає ще більш прозорою, наближеною та підконтрольною громадянському суспільству, що є необхідним складником правової держави.

Список літератури:

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI (зі змінами і доповненнями).
2. Закон України від 7 жовтня 2014 р. № 1690-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення оподаткування інвестиційної діяльності».
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 569 «Деякі питання електронного адміністрування податку на додану вартість».